

Vila Placzek, dům, který přežil

Tento dům miluji. Ne z marnivé pýchy, ale vášnivě. Tak jak lze milovat jen ženu. Možná právě podstata smyslnosti dokáže proměnit ono „jen“ na „stejně tak“. Stejně tak byla pro mě žena podstatou tvořivosti a života pramenícího z lásky a úcty, pramenícího z matky a otce.

Takto jsem k rodnému domu přistupoval a on se mi odvděčil. Byl laskavým domovem mých rodičů, mým, bratra Georga i sestry Edithky. Otevřel se také mojí ženě – mé lásce Edith. Přál si být domovem i našeho syna Anthonyho. Byl místem, kde jsme chtěli na sebe koupit všechny společné vzpomínky, jako na sebe koupí útroby přilehlé textilní továrny kusy vlněných látek, které pro nás znamenaly více než obživu a daly smysl mnohému v naší rodině.

Tento dům (stejně jako naše pevná vazba na naši živnost, na naši továrnu) mi dal zázemí pro můj vlastní růst, pro objevování toho, kdo jsem a jak mám konat vůči druhým. Pakliže jsem konal dobře, vděčím za to i tomuto domu, jeho světlu, jeho barvám, jeho vůni.

Bořím obličej do stěn a vdechuji Ji. Vůni Edith, která voní jako tento dům. Nebo to on přejal Její vůni? Snad nastokrát jsme mu svěřili svá nahá těla, jež jsme proplétali s pokrývkami, s přehozy, s koberci. Cítím Ji tady všude a je to nádherné a nesnesitelné zároveň. Vzpomínka na Ni bolí jako hluboko zarytá tříska. Ale nechci ji vypudit, chci, aby zůstala v mém těle, mojí součástí navždy, jako třísečné dřevo je součástí tohoto domu. Také navždy. Tento dům přežije. Cítím to. Dům s vůní Edith přežije vše.

Edith nechtěla, abych se sem z Londýna vracel. Ale cožpak jsem mohl nevyužít příležitosti přesvědčit rodiče, aby ze sebe vyrvali pouto s milovaným domem, s tímto místem, s lidmi, za něž se cítí být zodpovědní? Jakápak by to byla zbabělost odjet!? Však jsou i tací, kterým jsme kdysi pomohli, a kteří nyní vdechli do svých plic fanatismus, a v jejich dechu, v jejich slovech páchne rozklad, kterému lze jen stěží čelit.

Není východiska, ani pro čestné občany Alexovic. Tohoto titulu se rodičům dostalo za dobročinnost, pomoc druhým a podporu obecních projektů. Vše probodly hroty žluté hvězdy a přibily to na dveře beznaděje, do kterých jsem znovu vstoupil tímto návratem. Marnou cestou. A marné bylo domnívat se, že naše dobré skutky nás mohou zachránit. Nemohou. Nás nečistě. Jen náš majetek, co ulpí za nehty rasově čistým, je takovou jinou špínou. Špínou, která se dá snést.

„Fritzi, už jedou! Poslouchej mě teď. Je důležité, abys chápal význam mého hlasu.“

Dědečkův hlas! Jak jen si vysvětlit, že slyším hlas svého zesnulého dědečka Barucha Jakoba Placzka? Zasnul život víře, byl brněnským a moravským zemským rabínem, ale to přece nemůže dát mrtvému hlas promlouvající k živým! Ne, oslabuje mě temná tlama prozření, že po naději šlapou černé vysoké kožené holiny, a my si naivně mysleli, že svět to nedovolí. Určitě právě v důsledku tohoto palčivého prozření přicházím o rozum.

„Nepřicházíš o rozum, soustřeď se na má slova!“

To je šílenství, to není možné! Snad můj bratr George by mi to vysvětlil. To jeho povídání o relativitě, že čas není pevný, že se dá ohýbat jako světlo. Moc jsem ho neposlouchal, byl to jeho svět. Svět vědy, kterým se mi stal vzdáleným nejenom pro obsah, ale

nakonec i míle. Fyzika a věhlas jeho úspěchu ho zatáhly do dalekých krajů. Často mi chyběl, ale jsem nyní rád, že tomu tak bylo. Je v bezpečí.

„Fritzi, poslouvej!“

„Dědečku, ochrániš ostatní?“

„Ne, nechráním živé. Mohu jen vést mrtvé duše zpátky.“

„Jsem mrtev?“

„Nejsi, ale ve chvíli smrti bude třeba následovat můj hlas na cestu do míst znovushledání.“

„A budu já pak moci přivést další?“

„Ne. Jen ten, kdo odešel ze světa živých smířen, může odvádět jiné. Smířen může být jen ten, který nečelí konci, který mu ještě nebyl vymezen, který se stal proti vůli vyšší zákonitosti. Ale můžeš čekat na znovushledání.“

Venku slyším hluk motoru. Jako kdyby nemohly dva zvuky existovat v jednom prostoru, dědečkův hlas se ztrácí. Ale na tom už nezáleží. Možná se mi to jen zdálo. Ani na tom nezáleží. Ať už z iluze nebo ze skutečnosti, něco se ve mně proměnilo.

Pohled z okna mi nabídne obraz černého vozu a tří postav v černých kabátech. Ale co ta mlha? Opar zvláštní mystiky, která vyjevuje dříve neviděné. Že ty černé kabáty jsou dušemi těl, jež své nitro zaprodaly ideologii zla. Bezdušáci chránící svá těla zčernalými kabáty, jež byly kdysi lidskými dušemi.

Mlha stále houstne. Takovou jsem viděl naposledy v Anglii. Anglie! Edith, lásko, Anthony, chlapečku, odpusťte mi, prosím. A žijte, žijte za nás všechny. Jednoho dne, v místě znovushledání, budeme k sobě kráčet po mostě dědečkova hlasu. Šalom.

VÝSTŘEL!

„Fritzi, následuj mě, následuj lásku vyšší podstaty, k ní se navracíš.“

23.3.1939 se v rodném domě před příjezdem gestapa Fritz – Friedrich Placzek ve věku 32 let zastřelil.

Sestra Edith byla transportována do Terezína, pak do Rigy, 15.1.1942 ve věku 23 let zahynula.

Otec Alfred zahynul 23.11.1942 v Terezíně ve věku 72 let.

Matka Marianne zahynula 12.10.1944 v Osvětimi ve věku 62 let.

Bratr George, žena Edith a syn Anthony přežili v zahraničí. George byl světově uznávaným fyzikem, podílel se na projektu Manhattan, byl přítomen u prvního pokusného výbuchu atomové bomby.

Vila zchátrala, ale válku i komunismus přežila. V roce 2026 byla dokončena její rekonstrukce soukromým investorem, a to s citlivým přihlédnutím na její minulost. V srpnu 2026 byly před vilou položeny Kameny zmizelých.

Napsala Jana Krátká